

ELECCIONS BRITÀNIQUES

Consolidació laborista, desconcert conservador

Maria Badia i Cutxet / Secretària de Política Europea i Internacional del PSC

Per primera vegada a Gran Bretanya, un cap de govern laborista, Tony Blair, va obtenir dels electors un segon mandat consecutiu. Un 40,7 per cent dels vots varen ser per als laboristes, un 31,7 per als conservadors i un 18,3 per als liberals-demòcrates. Aquesta històrica victòria del passat set de juny de Tony Blair s'explica, en part, per l'esfondrament del seu adversari William Hague, –que com hem vist ha aconduït a una greu crisi del partit conservador–, però és també el resultat del bon balanç d'un govern i d'un home polític molt hàbil, un comunicador formidable.

Amb aquest resultat, el New Labour obtenia la majoria d'escons, però el seu èxit quedava una mica desdibuixat per una alt índex d'abstenció: un 40,6 per cent. L'abstenció pot tenir diverses explicacions i se'n poden fer múltiples lectures, però si mirem el comportament dels votants per circumscripció, observem que en aquelles de signe tradicionalment laborista és on la participació ha baixat més. La caiguda de la participació en el cinturó roig del nord i oest industrial, ho mostra clarament. Liverpool River ha passat del 51,6 per cent, a les eleccions de 1997, al 34,1. A l'àrea del Manchester Central, d'un 51,7 a un 39,1 per cent; a Leeds Central, d'un 54,2 a un 41,7; a Birmingham Northfield, del 68,3 al 52,8. Aquesta apatia a l'hora d'anar a votar i un cert afebliment de la majoria són un missatge per aquest segon mandat: els britànics volen un millorament de les seves condicions de vida.

Seguint la tendència del conjunt del Regne Unit, a Escòcia també és va produir una baixa participació: un 58 per cent, un punt menys que la mitjana estatal i 13,5 menys que a les eleccions de 1997. El País de Gal·les no fou una excepció: una participació del 61,6 per cent, gairebé 12 punts menys que al 1997. Pel que fa a l'Ulster, els resultats han estat una altra història. Per començar, la participació s'ha mantingut en un 68 per cent. Tant pel que fa a les eleccions al Parlament de Westminster com per a les eleccions locals en els consells municipals d'Irlanda del Nord, els resultats han suposat grans canvis en els percentatges de vots entre els partits principals de cada comunitat, deixant un espai postelectoral molt fragmentat. Els partits que han vist augmentar la seva representació han estat aquells que se situen més als extrems: el Sinn Fein, de Gerry Adams, i els radicals unionistes, de Ian Paisley (DUP). Caldria veure si aquests resultats tenen alguna relació amb el revifament dels conflictes a Irlanda del Nord.

En el primer mandat, Blair defensà que calia donar prioritat a l'economia. Calia fer una demostració de la capacitat de gestió dels laboristes pel que fa als afers públics, objectiu que van assolir: l'economia britànica, en aquell primer mandat, va tenir un fort creixement i l'atur es reduí fins a un 5,3 per cent. Però els aspectes socials varen quedar ressagats. Blair va crear el salari mínim, establí un New Deal oferint llocs

de treball per a 320.000 joves i concedint crèdits a les famílies més necessitades. Però el creixement de l'ocupació no ha estat prou important com perquè els britànics notessin una millora substancial en les seves vides; això, sumat a l'estat de degradació dels serveis públics (hospitals, escoles, trens), explicaria el resultat d'aquestes eleccions: una victòria en la forma de «sí, però...»

Tony Blair havia de fer front a aquest missatge dels ciutadans i ho va fer prometent posar-se a treballar per tal de reduir a la meitat el nombre de famílies pobres i fer una inversió important en els serveis públics, tot augmentant-ne els recursos i establint mètodes d'eficiència amb el sector privat. L'altra promesa fou la celebració d'un referèndum, per l'entrada de Gran Bretanya a la moneda única, tot explicant als britànics que l'interès nacional «passa per participar en la Unió Europea, tenir-hi influència i limitar la preponderància franco-alemanya».

Aquestes promeses es tradueixen en un augment de la despesa pública d'un 4 per cent anual. Per tal, doncs, de portar-les a la pràctica, es veu difícil evitar un augment de les taxes o dels impostos als més benestants. Desitjant fefaentment acabar amb la reputació de taxaires, els «nous laboristes» estaven convençuts que la reforma de l'Estat s'autofinançaria: calia només convèncer els funcionaris que, encara que en nombre menor, podien treballar millor. La lliçó del primer mandat ha estat que això era només una il·lusió. Millors escoles, hospitals moderns i trens ràpids –«a la francesa»– tenen un cost inevitable per al contribuent.

Els canvis introduïts per Tony Blair en la política britànica han estat tan importants com els que va fer –en un altre sentit– Margaret Thatcher. Però els reptes que ara té al davant són més difícils que els que tenia en la primera legislatura. En aquell moment havia de transformar el Partit Laborista, i convèncer els votants que podien confiar en ell en els temes econòmics. Aquesta vegada s'ha posat la tasca de transformar l'Estat britànic.

Blair vol transformar Gran Bretanya, no només fent-la més competitiva. En els seus discursos, es constaten tres objectius: canviar la posició de Gran Bretanya en el món; «modernitzar» la seva política; i reestructurar l'Estat del benestar. Amb el seu mandat renovat, més el capital polític que ha emmagatzemat durant la primera legislatura, pot tirar-ho endavant.

La victòria d'aquestes eleccions pot donar a Blair la confiança suficient per convocar el referèndum sobre l'entrada de Gran Bretanya a l'euro. Els britànics veuen Blair com un defensor de la moneda única. Passa les vacances a la Toscana, parla francès i vol posar Gran Bretanya «en el cor d'Europa». El seu somni és elevar els serveis públics britànics fins a les cotes dels països més rics i pròspers d'Europa. Però hi ha un nombre important de votants que no comparteix aquests objectius de Blair. Un sondeig de l'endemà de les eleccions mostrava que només un 22 per cent dels britànics donava suport a l'euro.

Els companys europeus de Blair volen que convoqui el referèndum per acabar així amb l'ambivalència. Els conservadors també, perquè creuen que pot guanyar el no. I els demòcrata-liberals també ho volen perquè pensen que pot guanyar el sí. La premsa també ho vol, perquè considera que tindrà una bona història per explicar. Però a Gran Bretanya li convé?, es pregunten una bona part dels britànics. L'interès per entrar aviat en l'euro obeeix a la creença que posposar aquesta qüestió és tan dolent

com dir-hi que no i que els inversors afavoriran els països de la zona euro per la millor estabilitat i el menor cost de les transaccions. Així doncs, la zona euro atraurà més inversions, i més inversions vol dir més llocs de treball.

Però hi ha una gran part de la població que considera que els arguments polítics aconduïxen justament cap a la direcció contrària. Europa es troba en el debat sobre el futur de la Unió que s'ha de concretar en una conferència intergovernamental el 2004. No serà, doncs, fins a aquesta data que es resoldran algunes qüestions tan importants com si la U.E. tindrà competència en impostos i legislació social; si el Consell de Ministres de la U.E. cedirà poder a una Comissió Europea renovada o al Parlament Europeu; si es crearà algun organisme encarregat del «govern econòmic» com a contrapès del Banc Central Europeu; quina força se li atorgarà a la Carta de Drets Fonamentals... I no deixa de ser simptomàtic el que a hores d'ara els laboristes encara no s'hagin pronunciat sobre quin model volen per l'Europa del futur.

Després de 18 anys a l'oposició, els laboristes varen tornar al govern amb «l'empenta del tap d'una ampolla de cava» (metàfora utilitzada per algun diari britànic). Blair va privatitzar el Banc d'Anglaterra i va rescriure part de la constitució britànica. Va reconduir les relacions amb la U.E., signant el «capítol social», promovent una política de defensa europea més independent i, prometent –pendent de referèndum– l'entrada en l'euro. Va empènyer Gran Bretanya a la primera línia de l'OTAN en la guerra de Kosovo i va negociar una mitja pau a Irlanda del Nord. Va posar en marxa un New Deal per als joves sense ocupació i va establir un salari mínim. Va posar en marxa l'anomenada devolution, és a dir, atorgar autonomia al País de Gal·les i a Irlanda del Nord, així com restaurar l'alcaldia de Londres.

El balanç del seu govern, especialment la labor de Gordon Brown en l'economia, pot qualificar-se d'exitós. Cal remarcar, però, que el segon govern Blair parla de posar en marxa un tercer Estat del benestar que combini i transcendeixi el d'Atlee de després de 1945 i les reformes a favor del mercat de la senyora Thatcher després de 1979. No és fàcil. Per fer front als projectes plantejats el govern haurà d'augmentar la despesa en els propers tres anys, almenys en un 4 per cent anual, arribant fins al 6 per cent en salut i educació i a l'11 per cent en el transport. Això representa anar més enllà del creixement de l'economia, per la qual cosa no sembla que es pugui tirar endavant indefinidament sense augmentar els impostos. Una de les idees que es contempla és la d'utilitzar més el sector privat i «escombrar els vells sistemes». «Què importa –diu Blair–, si un hospital és privat, mentre s'ofereixi un bon servei i sigui gratuït?» Però ni els sindicats ni una part significativa de l'opinió pública estan a favor del que en diuen una «privatització encoberta» dels serveis públics.

En aquesta segona etapa, Blair té molts riscos de crear-se enemics. Les enquestes diuen que hi ha una pressió important per tal que el govern endegui iniciatives com la renacionalització del transport ferroviari o l'augment de l'impost sobre la renda. I per evitar-ne d'altres com entrar en l'euro o permetre que empreses privades entrin a l'escola pública.

Fort amb la nova majoria, Blair té els mitjans per portar a terme la seva política. Ha modernitzat el Labour. Si vol modernitzar Anglaterra, li cal el coratge d'afrontar la seva opinió sobre Europa i sobre el rol de l'Estat.

Als conservadors, aquesta segona derrota els ha deixat perplexos. Després de quatre anys a l'oposició, només han pogut recuperar un nou escó en el Parlament. El

nombre de vots aconseguits en les darreres eleccions (8.352.845) és el més baix des de 1929.

L'endemà mateix de les eleccions, William Hague presentava la seva dimissió irrevocable com a líder del partit. Els diferents líders conservadors parlaven d'obrir un període de reflexió. Però el dimarts següent a les eleccions i els subsegüents dijous i dimarts, els conservadors britànics elegits membres del Parlament ja estaven votant en l'eliminàtoria de tres dels cinc candidats a líder del partit que s'havien presentat per substituir Hague. Després de cada votació, s'eliminava el que havia obtingut menys vots, fins a quedar-ne dos, entre els quals les agrupacions locals del Partit havien d'elegir el nou líder. L'elecció final s'havia de fer entre l'europeista Kenneth Clarke i l'ultraconservador i antieuropeu Duncan Smith. L'elecció fou no només d'un nou líder, sinó també d'un nou projecte.

Podríem dir que els conservadors es varen trobar en un dilema en el terreny ideològic: tornar al centre i dir sí a l'euro amb Kenneth Clarke, o anar cap a la dreta, cap a l'aïllament amb Duncan Smith. La dificultat de William Hage de presentar-se als votants com una alternativa creïble i atractiva semblava que podia seguir existint amb qualsevol dels altres candidats. Després d'un estiu força «mogut», els conservadors no tenien gaire confiança en què ni Clarke, home intel·ligent i una mica arrogant, ni Duncan Smith, una cara nova que apareixia amb poca experiència, fossin capaços de fer canviar les coses.

Finalment, el passat dia 13 de setembre, Duncan Smith, amb el 61 per cent dels vots, va sortir elegit líder del partit conservador enfront el seu rival, Kenneth Clarke, que obtingué el 39 per cent. La coincidència de l'elecció del líder conservador amb la crisi mundial desencadenada pels atacs terroristes de l'11 de setembre a Nova York i a Washington, és un element a tenir en compte, encara que probablement és massa aviat per treure'n conclusions.

Resultats finals en xifres

Partits	Vots Eleccions 2001	Vots Eleccions 1997	Escons 2001	Circumscripcions guanyades respecte a les eleccions 1997 (-/+)	Circumscripcions perdues respecte a les eleccions 1997	% Vots	+/- % 1997	
Laboristes	10.740.168	13.517.911	413	2	(-6)	8	40,7	-2,6
Conservadors	8.357.292	9.600.940	166	9	(+1)	8	31,7	+1,0
Liberals	4.816.137	5.243.440	52	8	(+6)	2	18,3	+1,5
SNP*	464.314	622.260	5	0	(-1)	1	1,8	-0,2
UKI*	390.575	106.001	0	0		0	1,5	+1,2
UUP*	216.839	258.349	6	1	(-4)	5	0,8	-0,3
PC*	195.892	161.030	4	1		1	0,7	+0,2
DUP*	181.999	107.348	5	3	(+3)	0	0,7	+0,4
Sinn Fein*	175.933	127.144	4	2	(+2)	0	0,7	+0,3
SDLP*	169.874	190.814	3	0		0	0,6	-0,1
Verds	166.477	64.452	0	0		0	0,6	+0,4
SS*	72.518	-	0	0		0	0,3	-
SA*	57.553	-	0	0		0	0,2	-
SL*	57.289	52.110	0	0		0	0,2	+0,3
BNP*	47.185	35.519	0	0		0	0,2	+0,1
AP*	28.999	62.972	0	0		0	0,1	-0,1
KH*	28.487	-	1	1	(+1)	0	0,1	-
UKUP*	13.509	12.817	0	0	(-1)	1	0,1	+0,1
RP*	-	811.829	-	-		-	-	-

Participació

Eleccions 2001	Eleccions 1997	
26.368.530 (59,4%)	31.288.108 (71,4%)	- 12%

CLAU

*AP	Partit de l'Aliança (moviment de catòlics i protestants)	http://www.allianceparty.org/
*BNP	Partit Nacionalista Britànic (extrema dreta anti europeu)	http://www.bnp.net
*CP	Partit Conservador	http://www.conservatives.com/home.cfm
*DUP	Partit Unionista Demòcrata (nacionalistes britànics d'Irlanda del Nord)	http://www.dup.org.uk/
GP	Partit dels Verds	http://www.greenparty.org.uk/
*KH	Kidderminster Hospital (moviment per restablir el seu centre d'emergències)	http://www.healthconcern.org.uk/
LD	Demòcrata Liberal	http://www.libdems.org.uk/
LP	Partit Laborista	http://www.labour.org.uk/
NIWC	Coalició de Dones per Irlanda del Nord	http://www.niwc.org/
*PC	Plaid Cymru («el Partit de Gal·les»)	http://www.plaidcymru2001.com/
*RP	Partit del Referèndum (moviment anti europeu; es va presentar a les eleccions de 1997)	
*SA	Aliança Socialista	http://www.londonsocialistalliance.org.uk/
*SDLP	Partit Laborista i Social Demòcrata (republicans irlandesos)	http://www.sdlp.ie/
*Sinn Fein	«Nosaltres Sols» (nacionalistes irlandesos)	http://sinnfein.ie/
*SL	Partit Laborista Socialista	http://www.socialist-labour-party.org.uk/
*SNP	Partit Nacionalista Escocès	http://www.snp.org/
*SS	Partit Socialista Escocès	http://www.scotsocialistparty.org/
*UKI	Partit Independent del Regne Unit (moviment anti europeu)	http://www.independenceuk.org.uk/
*UKUP	Partit Unionista i del Regne Unit (nacionalistes britànics d'Irlanda del Nord)	http://www.ukup.org/home.htm
*UUP	Partit Unionista de l'Ulster (principal partit protestant)	http://www.uup.org/